

gemeente Tynaarlo

Najaarsbrief 2023

Inhoudsopgave

ALGEMEEN	3
Voorwoord en inleiding	4
Actualisatie begroting 2023	6
BIJSTELLINGEN 2023	8
Hoofdstuk 0 Bestuur en ondersteuning	9
Hoofdstuk 1 Veiligheid	11
Hoofdstuk 2 Verkeer en vervoer en waterstaat	13
Hoofdstuk 3 Economie	14
Hoofdstuk 4 Onderwijs	16
Hoofdstuk 5 Sport, cultuur en recreatie	17
Hoofdstuk 6 Sociaal domein	18
Hoofdstuk 7 Volksgezondheid en milieu	20
Hoofdstuk 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	22
MEE TE NEMEN GELDEN NAAR 2024	25
ACTUALISATIE KREDIETEN	30
VOORSTELLEN VOOR BESLUITVORMING	32
BIJLAGEN	33
Bijlage 1: Bijstelling begroting 2023	34
Bijlage 2: Begrippenlijst	37
Bijlage 3: Afkortingenlijst	46

Algemeen

Voorwoord en inleiding

Geachte raadsleden,

Hierbij presenteren wij u de najaarsbrief 2023 als onderdeel van de voortgangsinformatie in de Planning & Control cyclus. In deze najaarsbrief beschrijven wij de beleidsmatige en financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting 2023, met als peildatum 1 september 2023. Dit met het doel uw raad te informeren over de stand van zaken met betrekking tot de diverse hoofdstukken en beleidsterreinen en te kunnen bijstellen waar nodig.

Met ingang van het begrotingsjaar 2024 treedt de vernieuwde Planning & Control cyclus in werking en ontvangt u één keer per jaar een voortgangsrapportage met peildatum 1 juli van het jaar, zodat u eerder in het jaar kunt bijsturen indien nodig.

Beeld van deze najaarsbrief

In deze najaarsbrief passen we de begroting 2023 aan. Een samenvatting van de wijzigingen is opgenomen in de paragraaf Actualisatie begroting. Het structurele effect zal in de begroting 2024 als bijstelling van het begrotingsresultaat worden meegenomen.

Daarnaast stellen we een aantal wijzigingen in maatschappelijke kredieten voor en doen we voorstellen om gelden mee te nemen naar het nieuwe jaar voor de verdere uitvoering van het beleid.

Proces

Deze najaarsbrief is het tweede bijstellingsmoment van de begroting 2023. De eerste bijstelling betrof de integrale voortgangsrapportage 2023. In deze najaarsbrief wordt de lopende begroting en de planning van het jaar 2023 gemonitord en waar nodig doen we voorstellen voor het bijstellen van de begroting 2023. Eventuele meerjarige (lees: structurele) effecten die uit deze najaarsbrief volgen, nemen we mee in de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027.

Ook dit jaar hebben we kritisch gekeken naar de mee te nemen gelden. We hanteren het beleid dat het geld, in het geval van een overschot, in principe terugvloeit naar de algemene reserve, tenzij er een goed en duidelijk verhaal is waarom deze overschotten mee moeten worden genomen naar het volgende jaar. Ook dit jaar zijn er posten over om mee te nemen naar het volgende jaar, elk met hun eigen argumenten. Het totaalbedrag aan mee te nemen gelden is groter dan in afgelopen jaren het geval was. Dit komt hoofdzakelijk door het gebrek aan beschikbare capaciteit voor de uitvoering van de werkzaamheden, een tendens die we al enige tijd zien, en/of door wachten op regelgeving.

Voortgang en ontwikkelingen per hoofdstuk

De begroting 2023 bestaat uit negen hoofdstukken: "0 Bestuur en ondersteuning", "1 Veiligheid", "2 Verkeer, vervoer en waterstaat", "3 Economie", "4 Onderwijs", "5 Sport, cultuur en recreatie", "6 Sociaal Domein", "7 Volksgezondheid en milieu" en "8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing".

Als de voortgang van de doelen en de acties uit de begroting verloopt volgens planning, maken wij hier in deze najaarsbrief geen melding van. Wij melden alleen afwijkingen en eventuele bijzonderheden. Dit heeft geresulteerd in een compacte najaarsbrief.

Toelichting aanpassing exploitatie

Voor het verhogen van de inzichtelijkheid en het vergroten van de leesbaarheid lichten we alleen financiële afwijkingen op taakveldniveau groter dan € 25.000 toe. Om diezelfde reden geven we ook geen tekstuele toelichting op de volgende typen financiële wijzigingen:

- Budgettair neutrale wijzigingen als gevolg van een ontvangen subsidie met daartegenover een hiermee verplicht samenhangende uitgave;
- Budgettair neutrale technische wijzigingen.

Alle aanpassingen per taakveld zijn opgenomen in de tabel in bijlage 1.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders

Actualisatie begroting 2023

Op 4 juli 2023 heeft u de integrale voortgangsrapportage 2023 (IVR 2023) vastgesteld met daarin de eerste bijstellingen van de begroting 2023. Deze najaarsbrief 2023 is het tweede en laatste moment van de begrotingsbijstelling over 2023.

Hieronder treft u de belangrijkste bijstellingen op de begroting 2023 aan. Vertrekpunt hierbij is het begrotingssaldo uit de integrale voortgangsrapportage 2023.

Overzicht ontwikkeling begrotingsresultaat 2023 (bedragen x € 1.000)		
Omschrijving	2023	I/S*
1 Begrotingsresultaat IVR 2023	-849	
2 Effect septembercirculaire 2023	45	I
3 Overschot Rijksbijdrage opvang Oekraïners	3.620	I
4 Tussentijdse winstnemingen grondexploitatie	2.000	I
5 Renteopbrengst schatkistbankieren	450	I
6 Lagere kapitaallasten	388	I
7 Overige bijstellingen met een structureel effect	134	S
8 Overige incidentele bijstellingen	71	I
Actueel begrotingsresultaat	5.859	

* I/S = Incidentele of structurele bijstelling (structurele bijstelling wordt meegenomen in de begroting 2024)

Toelichting op de hiervoor genoemde onderdelen

1. Begrotingsresultaat IVR 2023

Dit is het vertrekpunt van de actualisatie van het financieel meerjarenperspectief 2023 – 2027 in deze brief met een negatief begrotingssaldo over 2023 van € 849.000.

2. Effect septembercirculaire 2023

Dit is het financiële effect van de septembercirculaire voor het jaar 2023. Het incidentele voordeel betreft grotendeels de voordelige afrekening van het BTW compensatiefonds over 2023.

Het effect van de septembercirculaire 2024 voor de jaren 2024 en verder is verwerkt in de begroting 2024.

3. Overschot Rijksbijdrage opvang Oekraïners

Net als in 2022 zijn de bestedingen voor de opvang van Oekraïners lager dan de bijdrage die wij als gemeente ontvangen volgens de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne die uitgaat van landelijke normbedragen per dag per gerealiseerde opvangplek. In lijn met de resultaatbestemming over 2022, stellen we voor dit bedrag toe te voegen aan de bestemmingsreserve opvang Oekraïners.

4. Tussentijdse winstnemingen grondexploitatie

Bij de actualisatie van de grondexploitatie is becijferd dat in het jaar 2023 ca. € 2 miljoen aan winst kan worden genomen. Het uiteindelijke resultaat is afhankelijk van de daadwerkelijke verkopen en voortgang van de projecten en volgt bij de jaarrekening 2023. In lijn met de resultaatbestemming over 2022, stellen we voor dit bedrag toe te voegen aan de bestemmingsreserve grondexploitatie.

5. Renteopbrengst schatkistbankieren

Door stijgende rentetarieven wordt er vanaf het derde kwartaal van 2023 ook weer rente vergoed over het saldo dat wordt aangehouden in de schatkist. Er wordt voor 2023 een rente-opbrengst verwacht van € 450.000.

6. Lagere kapitaallasten

Doordat een aantal investeringen nog niet is afgerond, vallen de geraamde kapitaallasten (voordeel € 388.000) vrij. Deze afwijkingen zijn het gevolg van vertraging in de uitvoering of afronding van het project. De vrijval komt in (bijna) alle taakvelden/ hoofdstukken voor. Het betreft uiteindelijk een verschuiving van kapitaallasten in de jaren. Als de investeringen wel worden afgerond dan gaan de kapitaallasten in het jaar er op lopen.

7. Overige bijstellingen met een structureel effect

Bijstellingen met een structureel effect worden meegenomen in de begroting 2024. In deze najaarsbrief gaat het om een structureel voordeel van € 134.000.

8. Overige incidentele bijstellingen

In alle taakvelden/ hoofdstukken komen incidentele bijstellingen voor die per saldo een voordeel opleveren ten opzichte van de actuele begroting 2023 van € 71.000.

Conclusie

De bijstellingen in deze najaarsbrief leiden tot een voordelige ontwikkeling van het begrotingsresultaat 2023. Het bijgestelde begrotingssaldo na de integrale voortgangsrapportage 2023 komt uit op € 5.859.000 voordelig. Hiervan komt een bedrag van € 239.000 ten gunste van de ARG1. Van het resterende bedrag van € 5.620.000 wordt voorgesteld deze toe te voegen aan de genoemde bestemmingsreserves.

Een deel van de bijstellingen is structureel van karakter. Het gaat per saldo om een bedrag van € 134.000 per jaar. De structurele bijstellingen zijn verwerkt in de begroting 2024.

Bijstellingen 2023

Hoofdstuk 0 || Bestuur en ondersteuning

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Door de val het kabinet zijn nieuwe Tweede Kamerverkiezingen nodig. Deze worden gehouden op 22 november 2023.

De koppeling van MijnOverheid met de burgerzakensoftware is uitgesteld, omdat de ingangsdatum van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (MEBV) is verschoven naar 1 juli 2024.

Actualisatie exploitatie 2023

Tweede Kamerverkiezingen

Door de val het kabinet zijn nieuwe Tweede Kamerverkiezingen nodig. Deze worden gehouden op 22 november 2023. De lasten voor het organiseren van deze verkiezingen worden geschat op € 135.000.

Actualisatie budgetten burgerzaken

Een actualisatie van de budgetten van burgerzaken ten opzichte van de begroting 2023 zorgt voor bijstellingen in zowel de baten als de lasten. De lasten worden met € 45.000 naar beneden bijgesteld. De baten moeten negatief worden bijgesteld met € 31.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt, doordat het aantal naturalisaties niet goed is verwerkt in de begroting van 2023.

Rente lasten en kapitaallasten

Doordat een aantal investeringen nog niet is afgerond, vallen de geraamde kapitaallasten vrij. Deze afwijkingen zijn bijvoorbeeld het gevolg van vertraging in de uitvoering. De vrijval van de kapitaallasten komt in (bijna) alle taakvelden/ hoofdstukken voor. Per saldo valt € 567.000 aan kapitaallasten vrij; dit geeft een incidenteel voordeel aan de lastenkant. Het betreft uiteindelijk een verschuiving van kapitaallasten in de jaren. Als de investeringen in 2023 wel worden afgerond, dan gaan de kapitaallasten in 2024 lopen. Een deel van dit voordeel heeft betrekking op kapitaallasten die worden gedekt uit budgetten zoals het AB-beleid, BOR-budgetten en investeringsplanning sport of kostendekkende programma's zoals riolering en afval. Dit gaat om een bedrag van € 127.000 dat budgetneutraal wordt verwerkt. Daarnaast hoeft er door lagere kapitaallasten minder onttrokken te worden aan reserves hetgeen aan de batenkant voor een nadeel zorgt van € 114.000.

In totaliteit zorgt dit voor een voordeel van € 326.000. Voor € 229.000 heeft dit betrekking op centrumontwikkeling Zuidlaren.

Rente schatkistbankieren

Door stijgende rentetarieven wordt er vanaf het derde kwartaal van 2023 ook weer rente vergoed over het saldo dat wordt aangehouden in de schatkist. Er wordt voor 2023 een renteopbrengst verwacht van € 450.000.

Aanpassing kapitaallasten

Doordat een aantal investeringen nog niet is afgerond vallen de geraamde kapitaallasten vrij. Deze afwijkingen zijn bijvoorbeeld het gevolg van vertraging in de uitvoering. Het gaat onder andere om lagere kapitaallasten met betrekking tot investeringen in tractie, herinrichting gebied surfstrand Meerzicht, leefbaarheidsfonds Westlaren en diverse infra-projecten die hun dekking vinden in het begrotingsresultaat. De vrijval van de kapitaallasten komt in (bijna) alle taakvelden/ hoofdstukken voor. Per saldo valt € 222.000 aan kapitaallasten vrij; dit geeft een incidenteel voordeel aan de lastenkant. Het betreft uiteindelijk een verschuiving van kapitaallasten in de jaren. Als de investeringen in 2022 wel worden afgerond dan gaan de kapitaallasten in 2023 lopen.

Kapitaallasten met een relatie in reserve of voorziening

Voor dit type van kapitaallasten betekent een vrijvallende kapitaallast tevens een verrekening met de gekoppelde voorziening/ reserve. Hierdoor zijn deze wijzingen per saldo budgetneutraal. Het gaat daarbij om projecten in het kader van afval, riolering, of het accommodatiebeleid. Tezamen bedraagt deze verrekening € 1.230.000.

Algemene uitkering

De algemene uitkering wijzigt door de septembercirculaire 2023. Er is sprake van een incidenteel voordeel van € 39.000 als gevolg van een voordelig voorschot BCF plafond over 2023.

Energielasten

Een bijstelling van de ramingen voor energielasten wordt bemoeilijkt doordat de energieleverancier vanwege technische problemen pas begin 2024 de energieafrekening over 2022 kan leveren. De energielasten van gemeentelijke accommodaties en openbare verlichting hebben in de jaarrekening 2022 een voordeel laten zien, omdat de energieleverancier de jaarafrekening niet heeft kunnen sturen. De energieleverancier heeft beloofd deze afrekening begin 2024 gereed te hebben. Of dit leidt tot een voordeel of nadeel is op dit moment nog niet in te schatten of gemakkelijk zelf te berekenen omdat het over meer dan 300 aansluitingen gaat.

Hoofdstuk 1 || Veiligheid

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Mijnbouw: Parlementaire enquetecommissie

Begin dit jaar heeft de parlementaire enquetecommissie Aardgaswinning Groningen het rapport Groningers boven Gas gepresenteerd. Het commissierapport, dat ook 1 op 1 geldt voor Noord Drenthe (Tynaarlo, Aa en Hunze en Noordenveld), laat zien dat 60 jaar gaswinning ons land weliswaar veel welvaart heeft gebracht, maar bovenal dat de mensen in het gaswinningsgebied hier onevenredig de lasten van hebben moeten dragen. De Rijksoverheid en de oliemaatschappijen hebben structureel de belangen van omwonenden genegeerd. Daardoor heeft de overheid te laat gehandeld naar de signalen van bewoners, kritische wetenschappers en toezichthouders over de keerzijden en risico's van de gaswinning. Mensen in het gaswinningsgebied hebben hierdoor onnodig geleden onder aardbevingen, de trage afhandeling van schades en onzekerheid over hun veiligheid.

Het kabinet biedt daarom excuses aan, aan alle gedupeerden, voor wie de gaswinning en de afhandeling van de gevolgen tot fysieke, mentale en sociale schade heeft geleid en tot gevoelens van angst, stress en onveiligheid. Het kabinet wil niet alleen leren van de fouten die zijn gemaakt, maar wil deze ook rechtzetten. Daarbij hoort ook de opdracht om de ereschuld aan de regio en haar bewoners die door 60 jaar gaswinning is ontstaan in te lossen. Dit vraagt niet alleen om concrete resultaten op het gebied van veiligheid en herstel van schade, maar ook om structurele politieke aandacht voor de regio, om toekomstperspectief en brede bewustwording van het verdriet dat mensen in het gaswinningsgebied is aangedaan. Het vraagt om een nieuw begin. Erkenning van het leed is een eerste essentiële stap, maar gedupeerden geven terecht aan dat zij pas echte erkenning voelen als hun problemen zijn opgelost.

Het kabinet kan wel deze laatste kans benutten om het beter te doen. Daarvoor neemt het kabinet 50 concrete maatregelen, waarmee het uitwerking geeft aan de aanbevelingen van de Commissie Van der Lee. Met de maatregelen die het kabinet neemt, zullen het schadeherstel en de uitvoering van de versterking milder, makkelijker en menselijker moeten worden. Geen stapeling van onderzoeken, geen onnodige rechtszaken, geen beslissingen meer die over mensen en hun huis genomen worden, maar mét hen samen. Een nieuwe start op weg naar erkenning, herstel én perspectief. Geen beloften zonder daden meer. Het kabinet legt daarom in de wet vast dat het jaarlijks over de voortgang verantwoording aflegt in een Staat van Groningen en elke zes maanden hierover praat in de regio.

Wat betekent dit voor gemeente Tynaarlo

Op 6 april 2023 hebben we als gemeenten Aa en Hunze, Tynaarlo, Noordenveld samen met de provincie een brief gestuurd aan de staatssecretaris Vijlbrief van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat met een aanzet voor een compensatieplan voor Noord-Drenthe. Deze brief is opgesteld naar aanleiding van het bezoek van de staatssecretaris aan Annerveenschekanaal op 15 maart jl. Tijdens dit bezoek is met de staatssecretaris gesproken over de conclusies en aanbevelingen van de parlementaire enquetecommissie aardgaswinning Groningen. Daarbij is de afspraak gemaakt dat we vanuit Noord-Drenthe een compensatieplan indienen waarmee recht wordt gedaan aan de situatie in en inwoners van Drenthe.

In de brief van 6 april jl. vragen we de staatssecretaris om een substantiële financiële bijdrage voor Noord-Drenthe als inlossing van de ontstane ereschuld. Allereerst hebben we in onze brief gesteld dat schade binnen het effectgebied in Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld met toepassing van de omgekeerde bewijslast (wettelijk bewijsvermoeden) onverwijld moet worden vergoed en niet moet worden doorverwezen naar andere loketten.

Daarnaast hebben we in onze aanzet voor een compensatieplan voor Noord-Drenthe voor drie aandachtsgebieden structurele investeringen gevraagd:

1. Herstel van een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving: een fysieke impuls
2. Trots op een leefbare gemeenschap: sociaal-maatschappelijke impuls
3. Borging van een duurzaam toekomstperspectief: een economische impuls

Vervolgens heeft het kabinet op 25 april jl. het pakket van maatregelen opgesteld als reactie op de parlementaire enquête over gaswinning Groningen: Hierin is ook meegenomen/verwerkt datgene wat we in onze brief van 6 april jl. hebben aangegeven.

Inmiddels lopen vanuit de ministeries EZK en BZK in samenwerking met de regio al de eerste voorbereidingen op de uitwerking van:

- *Maatregel 29: Verduurzamingsstimulering voor woningen in Groningen en Noord-Drenthe;* Het doel van deze maatregel is dat woningen (zowel koop- huurwoningen) in 2035 qua isolatie klaar zijn om van het aardgas af te gaan.
- *Maatregel 34: Gemeenten krijgen extra budget voor de uitvoering van een Sociale Agenda voor het aardbevingsgebied;* Met de sociale agenda wil het kabinet samen met de regio inzetten op een verbetering van (mentale) gezondheid, het vergroten van de leefbaarheid en sociale cohesie, kansen voor kinderen, jongeren en de volgende generatie en arbeidsparticipatie en armoedebestrijding
- *Maatregel 35: Er komt een Economische Agenda voor duurzame groei;* De Economische Agenda richt zich op economische structuurversterking in Noord-Nederland.

In het Bestuurlijk overleg mijnbouw (Aa en Hunze, Noordenveld, Tynaarlo en Drenthe) van 5 juni jl. is afgesproken dat er een coördinator wordt geworven die verantwoordelijk is voor het coördineren, aansturen van het compensatieplan Noord-Drenthe.

Actualisatie exploitatie 2023

Veiligheidsregio Drenthe

Het algemeen bestuur van de VRD heeft in juni ingestemd met de concept begrotingswijziging 2023 voor de gestegen lonen en prijzen. Deze wijziging is opgesteld volgens de afspraken die door de Drentse gemeenten zijn gemaakt in "Samenwerken voor Drenthe". Er zijn geen zienswijzen ingediend op de begrotingswijziging 2023. Dit betekent een incidentele extra bijdrage in 2023 van de gemeente Tynaarlo aan de VRD van afgerond € 66.000.

Hoofdstuk 2 || Verkeer en vervoer en waterstaat

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

-

Actualisatie exploitatie 2023

BOR-budget Bruggen en tunnels en wegen

Voor de kosten van het onderhoud en investeringen zijn in 2015 extra middelen beschikbaar gesteld. De werkzaamheden zijn nog niet afgerond en dus de kredieten nog niet afgesloten. Dit betekent dat een deel van de kapitaallasten incidenteel vrij kan vallen. Dit levert een incidenteel voordeel aan de lastenkant op van € 378.000. Dit bedrag wordt conform de geldende afspraken toegevoegd aan de ARG1.

Veegkosten wegen

Door het doorschuiven van werkzaamheden van 2022 naar 2023 is sprake van incidentele meerkosten van € 25.000.

Brandstofkosten

De brandstofkosten voor tractie voor het onderdeel wegen vallen door de gestegen prijzen € 33.000 hoger uit dan geraamd.

Energiekosten openbare verlichting

Door gestegen energiekosten, mede door het stoppen van de bestaande energieleverancier, is sprake van een incidenteel nadeel van € 50.000.

Hoofdstuk 3 || Economie

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Centrumontwikkeling Zuidlaren

In de jaarrekening (2022) is het volgende opgenomen: *Voor de zomer 2023 verwachten wij het eindresultaat van de volumestudie aan uw raad voor te leggen.* Dit is gelukt. De programmatische invulling van de voorzijde van het PBH-terrein, met bijbehorende stedenbouwkundige uitgangspunten, is tijdens de raadsvergaderingen van 6 en 7 juni 2023 besproken waarbij ook insprekers aanwezig zijn geweest. Op 26 juni 2023 heeft een raadsinformatiebijeenkomst plaatsgevonden over dit onderwerp. De besluitvorming wordt na het zomerreces vervolgd. Bij vaststelling van het programma kan toegewerkt worden naar een omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan) medio 2024. In de planning staat ook, na duidelijkheid over het programma op de voorzijde van het PBH-terrein, de herinrichting van de openbare ruimte in het centrumgebied. De uitwerking hiervan is naar verwachting medio 2024 gereed, waarna de uitvoering kan starten.

Masterplan centrum Eelde

Op 9 mei jl. hebben wij bureau Includi opdracht gegeven om een proces te gaan uitvoeren om met alle stakeholders te komen tot een "Masterplan" voor het centrum van Eelde.

Het masterplan kent twee hoofddoelen, namelijk het creëren van draagvlak en commitment omtrent ruimtelijke principes/ uitwerkingsrichtingen én omtrent mogelijkheden en invullingen in het centrum met maatschappelijke voorzieningen, zoals een bibliotheek en musea.

Dit wordt een gecoprimeerd proces waarbij het de insteek is om aan het eind van dit jaar dit plan te hebben uitgewerkt. Daarmee hebben we een van de belangrijkste bouwstenen om te komen tot nieuwe ruimtelijke kaders voor bouwplan(initiatieven) en -ontwikkelingen in het centrum van Eelde gereed en zullen wij zo mogelijk uitvoering daarvan faciliteren of initiëren.

Ook zullen wij daarbij komen met een voorstel voor het inzetten van de gemeentelijke grondpositie in het centrum van Eelde.

Distributieplanologisch onderzoek (DPO) Vries

Op dit moment wordt een DPO uitgevoerd naar de economische ontwikkelingen in Vries. Dit naar aanleiding van het sluiten van Brink 10, de drogisterij en het opheffen van de bedrijvenvereniging VOV. Op basis van dit DPO zal er worden gekeken naar de economische mogelijkheden die er zijn in Vries en zullen wij, als onderdeel van de Uitvoeringsagenda Vries, bepalen welke bijdrage wij als gemeente daaraan leveren.

Koopstroomonderzoek

In samenwerking met de provincie Drenthe wordt er een koopstroomonderzoek uitgevoerd door I&O research. Dit onderzoek is erop gericht om de koopstromen die er zijn in de gemeente Tynaarlo in beeld te brengen. De gegevens die hieruit komen geven inzicht in bestedingspatronen en kunnen als basis dienen voor verder ontwikkeling van het mkb aanbod in Tynaarlo. Wij verwachten begin 2024 de onderzoeksresultaten.

Businesspark Ter Borch

In augustus 2023 is er een kavel geleverd aan een ontwikkelaar voor de realisatie van een dierenziekenhuis.

De ontwikkelaar voor de family fun zone zal in het vierde kwartaal duidelijkheid geven over de plannen en het eventueel afnemen van de kavel op het bedrijventerrein.

Daarnaast worden er diverse gesprekken gevoerd met initiatiefnemers voor ontwikkelingen in Businesspark Ter Borch.

Dit heeft recent geleid tot een principe overeenkomst met Holland Casino voor de verkoop van een kavel op het bedrijventerrein.

Groningen Airport Eelde (GAE)

GAE heeft een toekomstvisie opgesteld voor de komende 10 jaar. In deze visie wordt een beeld geschetst van de toekomst van GAE de komende 10 jaar waarbij veel aandacht zal zijn voor verduurzaming. Om een goed oordeel te kunnen geven op deze visie (en op basis daarvan ons te beraden over de rol en positie van de gemeente als aandeelhouder van GAE) hebben wij een onafhankelijk onderzoeksbureau opdracht gegeven namens de gemeente Tynaarlo een analyse te maken van de plannen. Hierbij kijken wij naar onze rol van aandeelhouder, maar ook als vestigingsgemeente van de luchthaven, naar continuïteit, veiligheid, maar ook naar de mogelijke gevolgen van keuzes en ontwikkelingen voor onze inwoners en onze economie.

Ons uitgangspunt hierbij, dat de financiering van de luchthaven geen taak is voor de gemeente, blijft daarbij leidend.

In de toekomstvisie is ook de aanleg van een bedrijventerrein voor luchtvaart verbonden bedrijvigheid op de vm. taxibaan binnen het huidig luchthaventerrein opgenomen. De werknaam hiervoor is het Bravo terrein.

De luchthaven is bezig met een uitwerking van dit plan en is een participatietraject gestart.

Snel internet voor alle inwoners, ook in de buitengebieden

Er is glasvezel in onze buitengebieden aangelegd door twee partijen, te weten Glasvezel Buitenaf en Coöperatie Glasvezel Noord. De aanleg is mede door subsidies van onze gemeente mogelijk gemaakt. De subsidieafwikkeling van Coöperatie Glasvezel Noord wordt naar verwachting nog in 2023 afgerond. Voor Glasvezel Buitenaf heeft dit al eerder plaatsgevonden.

Bedrijfsplan Museum De Wachter Zuidlaren

De Wachter heeft zich, dankzij de inzet van veel vrijwilligers, in de afgelopen 30 jaar ontwikkeld tot een uniek museum.

Vanuit de doelstellingen uit de Toekomstvisie De Wachter 2020 wenst de stichting de benodigde stappen te zetten voor een toekomstbestendige exploitatie waarbij ook gekeken wordt naar de directe omgeving (natuurontwikkeling Noordma) en de recreatief toeristische exploitatiemogelijkheden die dit voor De Wachter zou kunnen bieden.

Wij hebben de stichting een eenmalige stimuleringsbijdrage van uit recreatie en toerisme verstrekt voor het uitwerken van haar visie in een bedrijfsplan/ concept voor een toekomstbestendige exploitatie van Museum de Wachter. Hierin worden door het museum tevens de mogelijke kansen en (rand)voorwaarden verkend voor een functie als toegangspoort voor het Noordma gebied en een doorstart van de nieuwbouw.

Dit plan zal naar verwachting begin 2024 worden opgeleverd door de stichting.

Visie Verblifsrecreatie

Dit najaar wordt met het oog op de Omgevingswet en Omgevingsvisie, en om uitvoering te geven aan de ambitie een vitale verblifsrecreatie sector na te streven, door het bureau Leisure Brains in onze opdracht gestart met het opstellen van de Visie Verblifsrecreatie. De stakeholders worden nadrukkelijk betrokken in het proces.

In deze visie zal nader worden ingegaan op de ontwikkelingen en vitaliteit van de verblifsrecreatie binnen onze gemeente. Onderwerpen die daarin onder andere aanbod komen zijn opvolgingsproblematiek, kwaliteit(verbetering), ontwikkelruimte (campingterrein of recreatiewoningen), eigen gebruik of stimuleren toeristische verhuur, etc. Uiteraard zullen wij in de visie ook nadere keuzes maken over de regierol hierin voor de gemeente. De verwachting is dat de visie eind dit jaar opgeleverd wordt.

Actualisatie exploitatie 2023

Masterplan Eelde Centrum

Voor de uitwerking van het Masterplan Eelde centrum is in 2023 een bedrag van € 420.000 nodig. Deze kosten kunnen gedekt worden door een onttrekking uit de reserve grote projecten. Deze reserve van € 1 miljoen is ingesteld bij het vaststellen van de begroting 2023, met als doel de realisatie van grote projecten mogelijk te maken.

Hoofdstuk 4 || Onderwijs

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Integraal Huisvestingsprogramma (IHP)

De ontwikkeling van het Integraal Huisvestingsprogramma is later gestart dan gepland, doordat de ambtelijke capaciteit in het eerste half jaar van 2023 is verschoven naar het project Flexibele Volkshuisvesting Tynaarlo (FVT).

Daarnaast is er een nieuw inzicht ontstaan ten aanzien van het samenvoegen van het AB 2.0 met het Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs. Hierbij wordt gekeken of het mogelijk is om, nu beide plannen tegelijkertijd opnieuw opgesteld moeten worden, deze plannen samen te voegen tot een echt integraal plan.

Het plan van aanpak wordt nu verwacht in 2024.

Onderwijs aan Oekraïners

Wij hebben van het Rijk via de meicirculaire € 32.000 ontvangen voor onderwijs aan Oekraïners. Dit bedrag is toegevoegd aan het Oekraïne-budget. Er is onder Oekraïners veel belangstelling voor het volgen van Nederlandse les. In juni bleek dat de jongeren tussen de 18 en 23 jaar tussen wal en schip dreigden te vallen. Voor hen is het van groot belang dat zij schooljaar 2023/2024 Nederlandse taalles krijgen, zodat ze daarna door kunnen naar het Mbo. Ook onder volwassenen is de animo om Nederlandse les te volgen onverminderd groot. Het gaat in 2023 om een bedrag van € 32.000. Dit geld is beschikbaar, wanneer het bedrag van € 32.000 wordt bestemd voor middelen onderwijs.

Voor 2024 zijn opnieuw middelen nodig, te weten € 77.500 tot de zomervakantie. Het is op dit moment niet bekend of het Rijk in 2024 opnieuw middelen beschikbaar stelt. Ook is nu nog niet bekend hoe groot de behoefte aan taallessen is in het schooljaar 2024/2025.

Accommodatiebeleid Zuidlaren

Het ontwerp van de nieuwbouw van de scholen De Tol, De Zuidwester en De Schuthoek is in een vergevorderd stadium. Naar verwachting kan dit begin 2024 worden afgerond, waarna aanbesteding en realisatie volgt.

Actualisatie exploitatie 2023

Incidenteel vrijval accommodatiebeleid budget

In de begroting is structureel budget aanwezig om kapitaallasten te dekken die voortvloeien uit het accommodatiebeleid. Omdat de kredieten al beschikbaar zijn gesteld, maar de investeringen slechts deels hebben plaatsgevonden of in de komende jaren nog worden opgestart, zijn de kapitaallasten lager dan bij het opstellen van de begroting 2023 was verwacht. Zoals afgesproken worden deze middelen toegevoegd aan de ARG1. Er valt daarom een bedrag van € 950.000 vrij als incidenteel voordeel aan de lastenkant.

Hoofdstuk 5 || Sport, cultuur en recreatie

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Accommodatiebeleid 2.0

De ontwikkeling van het accommodatiebeleid (AB) is later gestart dan gepland, doordat de ambtelijke capaciteit in het eerste half jaar van 2023 is verschoven naar het project Flexibele Volkshuisvesting Tynaarlo (FVT).

Daarnaast is er een nieuw inzicht ontstaan ten aanzien van het samenvoegen van het AB 2.0 met het Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs. Hierbij wordt gekeken of het mogelijk is om, nu beide plannen tegelijkertijd opnieuw opgesteld moeten worden, deze plannen samen te voegen tot een echt integraal plan.

Het plan van aanpak wordt nu verwacht in 2024.

Accommodatiebeleid Zuidlaren

De voorbereiding van de nieuwbouw van de sporthallen op sportpark De Zwet zit in de eindfase en zal naar verwachting begin 2024 worden afgerond waarna er begonnen kan worden met de bouw.

Inzet Natuur en landschap

Door ontwikkeling/wijzigingen in het landelijke stikstofbeleid is vanuit natuur en landschap in toenemende mate meer tijd besteed aan het onderdeel stikstof bij vergunningen en ruimtelijke ontwikkelingen. Er moeten veel meer Aeries berekeningen worden uitgezet/ gemaakt dan voorheen. Daarnaast is vanuit de capaciteit natuur en landschap veel tijd besteed aan het leveren van input aan en het afstemmen met de provincie voor het opstellen van het DPLG (Drents Programma Landelijk Gebied). Hierdoor is minder tijd besteed aan andere taken zoals advisering bij gebiedsontwikkelingen en natuurprojecten.

Natuurwaardenkaart en Soortenmanagementplan

In Q3 2023 is gestart met een natuurwaardenkaart en het soortenmanagementplan. Door ontwikkelingen in het landelijk gebied, de grotere inzet stikstof en vanwege de tijdelijk beperkte capaciteit binnen "Groen" is het afronden van de natuurwaardenkaart verschoven. Oplevering daarvan is nu gepland in 2024.

Actualisatie exploitatie 2023

Bijdrage zwembaden

In afwachting van het onderzoek toekomst zwembaden in 2024 is nog geen sprake van een hogere bijdrage in 2023. Een incidenteel voordeel van € 143.000.

Brandstofkosten

De brandstofkosten voor tractie voor openbaar groen vallen door de gestegen prijzen € 33.000 hoger uit dan geraamd.

Hoofdstuk 6 || Sociaal domein

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Energietoeslag 2023

Op 3 oktober is door de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel Eenmalige Energietoeslag 2023. Met deze wetwijziging hebben de gemeenten de mogelijkheid gekregen om het volledige bedrag van € 1300 uit te keren. In het voorjaar is al een bedrag van € 500 uitgekeerd. De komende periode zal het resterende bedrag van € 800 ambtshalve worden uitgekeerd. Inwoners die recht hebben op de energietoeslag hebben tot en met 31 augustus 2024 de tijd om het volledige bedrag van € 1300 aan te vragen.

Mochten inwoners ondanks de energietoeslag in financiële problemen komen, dan kunnen zij een beroep doen op het Crisisfonds Tynaarlo.

Beleid in ontwikkeling voor werk en inkomen

We zijn gestart met het herijken van het armoede- en schuldenbeleid. De eerste gesprekken met samenwerkingspartners zijn gevoerd.

Daarnaast loopt het traject om de kaders voor werk, inkomen en meedoen te herijken. Dit doen we samen met WPDA, de gemeenten Aa en Hunze en Assen. De stand van zaken is dat namens de drie gemeenten een opdracht is gegund om te starten met een kwalitatieve en kwantitatieve bestandsanalyse. Deze fase neemt vier maanden in beslag.

Werk, inkomen en armoede en schulden liggen in elkaars verlengde. Het is onze bedoeling om deze processen zoveel mogelijk integraal op te pakken. Dit betekent dat wij koersen op besluitvorming van beide beleidskaders in Q2 2024.

Een van de consequenties hiervan is dat WPDA ook voor 2025 een beleidsarme begroting op gaat stellen.

Woonzorgvisie

Een van de richtinggevende factoren in de Woonzorgvisie voor de gemeente Tynaarlo zijn de uitkomsten van de provinciale woonzorganalyse. De oplevering van deze analyse is vertraagd en daarom zal de woonzorgvisie van de gemeente Tynaarlo niet in 2023, maar in 2024 opgeleverd worden.

Versterking Sociale Basis

Voorzieningen zoals Plaats de Wereld, De Aanloop, de Belbussen, Welzijnsondersteuner Huisartsen, Praktijkondersteuner Jeugd en Vitaal Ouder Worden hebben tot doel het beroep op maatwerkvoorzieningen (respectievelijk dagbesteding, Individuele Begeleiding, Wmo vervoer, Hulp bij het huishouden en scootmobielen/rolstoelen) te voorkomen en/of uit te stellen. In 2024 zetten we in op versterking en uitbreiding van deze collectieve voorzieningen. De uitvoering van de landelijke opgaven uit het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zijn hier een integraal onderdeel van. Zie ook Hoofdstuk 7.

Actualisatie exploitatie 2023

Invulling taakstelling sociaal domein

In de begroting 2023 is een taakstelling voor het sociaal domein (wmo en jeugd) opgenomen van € 1.655.000. Deze taakstelling wordt in 2023 gerealiseerd door voordelen op de volgende posten:

Maatwerkvoorzieningen WMO

Door een andere wijze van indiceren vallen de kosten voor woningaanpassingen in het kader van de WMO structureel lager uit.

Woonplaatsbeginsel jeugdzorg

De gemeentelijke bijdrage aan instellingen voor jeugdhulpverlening is door de invoering van het woonplaatsbeginsel lager. Een besparing op de kosten van vooral jeugdzorg op interventieniveau 8.

Beschermd wonen

Voor beschermd wonen wordt vanuit de centrumgemeente een positieve afrekening over 2023 verwacht. Ook voor de jaren 2024 en 2025 is sprake van een significant voordeel. De situatie in 2026 is nog onzeker.

Nu de taakstelling wordt gerealiseerd, is de tijd aangebroken om de overstap te gaan maken naar realistisch begroten. We kennen onze uitgaven goed, zijn hier kritisch op, maar doen datgene wat nodig is om onze inwoners de ondersteuning te bieden die nodig is.

N.B. In de begroting 2023 is bovenop de taakstelling gerekend met een extra voordeel van € 0,3 miljoen. De verwachting is dat dit aanvullende voordeel niet wordt gerealiseerd, waarmee dit een nadeel oplevert ten opzichte van de begroting 2023 van € 0,3 miljoen.

Groepsgerichte interventies

Voor het ontwikkelen van groepsgerichte interventies is een begrotingspost van € 82.000 toegevoegd. Hiermee kan de subsidie aan Plaats de Wereld structureel worden. Plaats de Wereld vervult in de gemeente al langere tijd een functie in zowel het weghouden van problemen uit de formele zorg als de groepsgerichte aanpak van problemen. Door de bijdrage te financieren vanuit het welzijnsbudget kan deze begrotingspost vrijvallen

Diverse subsidies sociaal domein

In de najaarsbrief 2022 is de begroting van de post Diverse subsidies sociaal domein structureel verhoogd met een bedrag van € 66.000 voor de WMO belbus. Naar nu blijkt worden deze kosten gedekt uit een andere begrotingspost (het welzijnsbudget) en kan deze post vervallen.

Aanpak dak- en thuisloosheid

De verwachte doordecentralisatie van Beschermd wonen is uitgesteld. Daardoor komen ook in 2023 de kosten voor aanpak dak- en thuisloosheid voor rekening van de centrumgemeente, wat leidt tot een incidenteel voordeel van € 30.000.

Huisvesting Oekraïners

De actualisatie van de raming van lasten en baten voor de opvang van Oekraïners leidt tot een incidenteel voordeel van € 3.620.000. Dit voordeel ontstaat doordat de verwachte rijksbijdrage (€ 5,7 miljoen) gebaseerd is op een normvergoeding, waarbij de daadwerkelijke door de gemeente te maken kosten (2,1 miljoen) fors achterlopen.

Bijdrage WPDA

Op grond van de 1^e bestuursrapportage van de WPDA (Werkplein Drentse Aa) dient de netto bijdrage in 2023 met € 149.000 verhoogd te worden. Belangrijkste oorzaak van deze bijstelling zijn de aanpassing van bijdragen voor de bijstandsuitkeringen (nadeel € 317.000) en de sociale werkvoorziening (voordeel € 125.000).

Hoofdstuk 7 || Volksgezondheid en milieu

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

SPUK/GALA

In het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) maken rijk, gemeenten en zorgverzekeraars afspraken over preventie, versterking van de sociale basis en sport & bewegen. Via een specifieke uitkering kunnen gemeentes voor de periode 2023 t/m 2026 middelen ontvangen om uitvoering te geven aan een lokaal integraal uitvoeringsplan. Het gaat hierbij deels om middelen uit reeds bestaande regelingen (onder meer de brede regeling combinatiefuncties, het lokaal sportakkoord en Kansrijke Start) en voor een deel gaat het voor Tynaarlo om nieuwe middelen. Om in aanmerking te komen voor deze middelen moet vóór 1 oktober 2023 een integraal uitvoeringsplan GALA 2024 t/m 2026 worden ingediend. Op dit moment wordt in de gemeente Tynaarlo de laatste hand gelegd aan het plan dat een zwaartepunt kent in de hoofdstukken 5 t/m 7 van de begroting.

Programma duurzaamheid en monitoring

In oktober 2020 is het programma duurzaamheid 2020-2030 vastgesteld. Doelstelling van het programma is 49% CO₂-reductie in 2030 en 95% in 2050. Stapsgewijs werken we toe naar deze doelen. De Tynaarlose CO₂-monitor wordt in het 3^e kwartaal van 2023 geactualiseerd. Dit helpt ons te sturen op de uitvoering van het programma duurzaamheid. We zijn gestart met de voorbereidingen van de evaluatie van het programma duurzaamheid, waarbij we ook gegevens uit de (geactualiseerde) monitor betrekken. We verwachten in Q4 2023 met een voorstel naar de raad te komen, voor het aanscherpen of bijstellen van ambities uit het programma.

Extra Rijksmiddelen

Vanuit het Rijk zijn er diverse regelingen opgezet voor het uitvoeren van klimaat- en energietaken. In 2023 heeft de gemeente Tynaarlo voorschotten ontvangen van de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Tevens is er een derde tranche ontvangen van de SpUk Energiearmoede. Daarnaast wordt regionaal een aanvraag voorbereid voor de specifieke uitkering (SpUk) Lokale Aanpak Isolatie.

Regionale Energiestrategie (RES)

In de RES hebben we afspraken gemaakt over welke energiematregelen we in onze regio nemen op het gebied van hernieuwbare energie en de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. In 2023 heeft de RES het voortgangsdokument RES opgeleverd. Dit voortgangsdokument is een piketpaaltje richting 2030. Het laat zien waar we in de RES-regio Drenthe op dit moment staan, wat er is gebeurd en waar we de komende jaren aan gaan werken.

Transitievisie warmte

In 2023 vindt de uitvoering van de warmtetransitie plaats conform de vastgestelde Transitievisie Warmte in juni 2022. De inzet is om in 2023 de Transitievisie Warmte minimaal volgens scenario 2 uit te voeren en het lukt in 2023 richting scenario 3 te gaan. De haalbaarheidsstudies uit scenario 3 zullen door beperkte tijd niet in 2023 worden uitgevoerd, want de aanpak energie-armoede vraagt meer inzet en tijd. Vanuit de specifieke uitkering Energiearmoede is vanaf 2022 ervaring opgedaan met een wijkgerichte aanpak, waarbij vrijwilligers van Energiecoöperatie Drentse Aa bij huishoudens op bezoek gaan voor energiecoach-gesprekken. Voor het najaar van 2023 staat de opschaling van deze wijkgerichte aanpak centraal, in samenwerking met de energiecoöperatie, de woningcorporaties en huurdersorganisaties.

Inzameling plastic, metalen en drankenkartons (PMD)

Sinds het 2e kwartaal van 2023 worden wij geconfronteerd met stijgende afkeurpercentages van het aangeleverde PMD. Afgelopen juli is een heel aantal vrachten zelfs voor 100% afgekeurd.

Prezero zamelt voor ons het PMD in en keurt het PMD in opdracht van RKN-Midwaste voordat het afgeleverd wordt bij Attero in Wijster. RKN-Midwaste geeft aan dat ze zijn gestart met het goed toepassen van de keuringsprotocollen en dat dit verklaart dat de afkeurpercentages in 2023 enorm stijgen. De afgelopen jaren hadden we nauwelijks te maken met afkeur, terwijl de aanlevering van het PMD sinds 2019 op dezelfde wijze plaatsvindt.

Tynaarlo zamelt per maand 90 tot 100 ton PMD in, waarvoor wij in 2023 een vergoeding van € 245 per ton krijgen. Bij afkeur lopen we deze inkomsten mis en krijgen we te maken met verwerkingskosten van

€ 235 per ton. Dit betekent een strop van € 480 per ton en daarmee een jaarlijks risico van zo'n € 550.000, als alle PMD wordt afgekeurd.

Vanwege deze hoge kosten, gaan we alternatieve manieren van inzamelen onderzoeken. Dit kan betekenen dat de huidige systematiek van bronscheiding stopt.

Actualisatie exploitatie 2023

Afkeuring PMD-afval & implementatie afvalmanagement

Er is sprake van een verhoging van afkeuring van het aangeboden PMD-afval (plastic, metaal en drankverpakking). Dit leidt tot een incidenteel nadeel van in totaal € 155.000, bestaande uit enerzijds hogere verwerkingskosten afgekeurd afval (€ 75.000) en anderzijds verminderde inkomsten voor vergoeding PMD-materiaal (€ 80.000). Daarnaast leidt de implementatie van een applicatie voor afvalmanagement tot een incidenteel nadeel van € 50.000.

Afvalcommunicatie

De capaciteitsproblemen is er sprake van een incidenteel voordeel van € 33.000 op de geraamde kosten voor afvalcommunicatie.

Inzet voorziening afval

De per saldo extra incidentele lasten op de kosten van afvalinzameling- en verwerking van € 132.000 kunnen gedekt worden door een extra onttrekking aan de voorziening reiniging.

Brandstofkosten

De brandstofkosten voor tractie voor riool & afval vallen door de gestegen prijzen € 33.000 hoger uit dan geraamd.

Afrekening & begrotingswijziging RUD

In het kader van de afwikkeling van de jaarrekening 2022 van de RUD is een bedrag van € 89.000 door de gemeente nabetaald. Doordat dit bedrag niet meer verwerkt kon worden in 2022, valt dit in het boekjaar 2023. Daarnaast is sprake van een incidenteel nadeel als gevolg van de door het AB van de RUD (Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe) in september vastgestelde begrotingswijziging van € 89.000. Het betreft hier meerkosten vanwege de noodzakelijke omzetting van het inrichtingenbestand naar milieubelastende activiteiten vanwege de inwerkingtreding van de Omgevingswet, de financiële verwerking van het jaarprogramma 2023 en een aanpassing van de productienorm en verzuimpercentages. Deze waren nog niet opgenomen in de oorspronkelijke begroting van de RUD, omdat op dat moment een goede financiële onderbouwing van de ramingen nog niet voorhanden was.

Hoofdstuk 8 || Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten

Ontwikkelingen en voortgang activiteiten Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is per 1 januari 2024. Onze digitale systemen voor VTH en RO zijn hierop voor de datum van inwerkingtreding aangepast. Ook met het aanpassen van onze werkprocessen zijn wij vergevorderd. Medewerkers worden opgeleid en getraind. Met partners in Drents verband wordt getest en geoefend om de digitale systemen goed op elkaar aan te sluiten en het samenwerken in de keten goed in te regelen.

Het ruimtelijk beleid op hoofdlijnen komt in de Omgevingsvisie te staan en wordt later in het Omgevingsplan uitgewerkt en juridisch verankerd. Het Omgevingsplan vervangt de huidige bestemmingsplannen en beheerverordeningen. Op de datum van de inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben we 'automatisch' een Omgevingsplan van rechtswege. Intussen gaan we aan de slag met het opstellen van een handboek Omgevingsplan en een eerste deelomgevingsplan. Dit gaat ons richting geven bij het ontwikkelen van het Omgevingsplan nieuwe stijl.

Omgevingsvisie Tynaarlo 2023 - 2040

De uitgangspunten van het gemeentelijk (ruimtelijk) beleid met daarin uitgangspunten over thema's als samenleven, wonen, mobiliteit, economie, landschap en duurzaamheid worden opgenomen in de Omgevingsvisie Tynaarlo 2023 - 2040.

Op 5 december 2022 werd het voorontwerp van de Omgevingsvisie van de gemeente Tynaarlo gepresenteerd en vrijgegeven voor inspraak. Meer dan 90 inwoners, organisaties en groepen inwoners hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt om hun visie op het voorontwerp te delen. Gedurende een periode van 6 weken was het mogelijk om te reageren op dit voorontwerp en deze reacties zijn verwerkt in de inspraaknota. In deze inspraaknota zijn alle opmerkingen per hoofdstuk van de omgevingsvisie samengevoegd en voorzien van een reactie door het college.

Op 16 mei jl. heeft het college de inspraaknota en het ontwerp van de omgevingsvisie goedgekeurd, en op 20 juni 2023 heeft de gemeenteraad deze vrijgegeven voor het indienen van zienswijzen. De verwachting is dat de omgevingsvisie op 31 oktober 2023 door de gemeenteraad wordt besproken.

Woonvisie 2023 - 2027

Naast de Omgevingsvisie waarin ook ruimtelijke uitgangspunten omtrent "wonen" zijn opgenomen wordt ook de Woonvisie geactualiseerd. Hierin zijn de uitgangspunten opgenomen omtrent de woningvoorraad binnen de gemeente en de wijze van sturing die de gemeente daarop toepast. Bijvoorbeeld het streven naar gedifferentieerde wijken en dorpen, uitgangspunten omtrent woningcategorieën bij nieuwbouw. Ook wordt hierin opgenomen hoe wij om willen gaan met de diverse te onderscheiden doelgroepen en welke instrumenten wij willen inzetten.

Ook is hierin het hanteren van een vaste (geïndexeerde) sociale kavelprijs voor sociale huurwoningen van onze corporaties opgenomen.

De concept-woonvisie is in juli jl. vrijgegeven voor het indienen van een zienswijze. Na verwerking van de resultaten van de zienswijze periode zal de definitieve Woonvisie in Q4 2023 ter besluitvorming aan de gemeenteraad worden aangeboden.

Woondeal

Op 15 februari heeft de Regio Groningen – Assen een woondeal gesloten met het Rijk. De Woondeal komt voort uit de Nationale Woon- en Bouwagenda van het Rijk. De afspraken uit de Woondeal Regio Groningen – Assen zijn voornamelijk inspanningsverplichtingen, waaraan de partijen zich conformeren. De voor Tynaarlo opgenomen inspanningen en ambities passen binnen de eerdere door ons geformuleerde en vastgestelde beleidsuitgangspunten zoals voor de verstedelijkingsstrategie Regio Groningen-Assen. De afspraken over de aantallen woningen zijn overeenkomstig de uitgangspunten van het coalitieakkoord, het bod in de verstedelijkingsstrategie, de ontwerp-omgevingsvisie en de concept-woonvisie. Aan het rijk wordt een inspanningsverplichting gevraagd om de knelpunten bij woningbouw weg te nemen, zoals bijvoorbeeld de stikstofproblematiek en netcongestie.

In 2024 gaan we de Woondeal verder uitwerken. Dit zal onder meer plaatsvinden op basis van het momenteel lopende regionale woningmarktonderzoek.

Prestatieafspraken

Specifiek voor de sociale woningbouw binnen de gemeente worden er zogenoemde prestatieafspraken gemaakt tussen de lokale woningcorporaties, de huurdersverenigingen en de gemeente (college).

In de prestatieafspraken zijn voor de sociale woningbouw afspraken gemaakt over de thema's betaalbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit van de woningvoorraad, huisvesting bijzondere doelgroepen, wonen en zorg en leefbaarheid. Het proces om te komen tot Prestatieafspraken 2024 e.v. is net voor de zomer gestart en zal eind Q4 2023 worden afgerond.

Starterslening

In 2023 zijn er tot nu toe 6 startersleningen versterkt. Daarmee wordt een groot beslag gelegd op de hiervoor beschikbare financiële middelen.

Voorbereiding meldpunt goed verhuurderschap

Op 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap in werking getreden. Deze wet moet ongewenst gedrag van verhuurders voorkomen. Zoals te hoge borg vragen, oneerlijke servicekosten rekenen, discrimineren en bedreigen. Volgens de nieuwe wet moet elke gemeente een meldpunt hebben per 1 januari 2024 voor particuliere verhuurders. Voor huurders van corporatiewoningen is een aparte klachtenregeling ingesteld via de Regionale Geschillen Commissie.

Bij het meldpunt kunnen huurders en woningzoekenden een melding doen als de (particuliere) verhuurder zich niet aan de wet houden. De gemeente heeft hierbij een handhavende taak op basis van zeven wettelijk vastgelegde algemene regels voor goed verhuurderschap.

Het Rijk heeft middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. Voor Tynaarlo bestaat dit uit een incidenteel bedrag van € 10.143 voor het opzetten van een meldpunt, reeds uitgekeerd via de meicirculaire (2023).

Daarnaast krijgen gemeente een structurele bijdrage voor de structurele kosten als gevolg van de handhaving van de landelijke algemene regels en het meldpunt. Voor Tynaarlo is dit € 19.395.

De structurele middelen zijn vanaf januari 2023 uitgekeerd via de algemene uitkering.

Het inrichten van het meldpunt wordt momenteel door ons voorbereid. Wij willen de structurele middelen inzetten voor de inzet en ondersteuning en het behandelen van klachten.

Na een jaar zullen we het functioneren van het meldpunt evalueren en beoordelen of deze middelen toereikend zijn.

Planvorming/ woningbouwontwikkeling Laarhove

In Laarhove zijn maximaal 285 woningen voorzien. 40% goedkoop (huur en koop), 40% middelduur en 20% duur.

Er is een woningbouwimpuls subsidie aangevraagd bij het Rijk voor dekking van 50% van het tekort, maar deze is afgewezen. Hiertegen is door ons bezwaar ingediend. De behandeling daarvan loopt nog. Het voorontwerpbestemmingsplan heeft medio 2023 ter inzage gelegen. Het doel is om voor 1 januari 2024 het ontwerpbestemmingsplan en het concept beeldkwaliteitsplan ter inzage te leggen.

Vries Zuid

In Vries Zuid komen maximaal 75 woningen. Inmiddels zijn alle kavels in verkoop en zijn de eerste woningen opgeleverd. Er komen 12 sociale huurwoningen in het plan.

Ter Borch

Eind 2023 gaan de laatste 4 kavels in Rietwijk Noord in verkoop. De verwachting is dat de levering van deze kavels in de loop van 2024 zullen plaatsvinden.

Op 14 juni 2022 is de kavel aan de Ter Borchsingel aan de projectontwikkelaar geleverd voor de realisatie van een supermarkt. De Raad van State heeft de bodemprocedure nog niet behandeld.

Voor de invulling van Entreegebied-Zuid waren we in gesprek met een ontwikkelaar voor een woningbouwprogramma. Op initiatief van de ontwikkelaar zijn deze gesprekken beëindigd. We zijn aan het inventariseren welke invullingen er mogelijk zijn voor Entreegebied-Zuid.

Woningbouw locatieontwikkelingen

Als uitvloeisel van onze ambities zoals opgenomen in de Woondeal, (ontwerp) Omgevingsvisie en (concept) Woonvisie, hebben wij ten behoeve van een transformatie naar woningbouw, voorkeursrecht gevestigd op een locatie aan de Hoofdweg in Eelde-Paterswolde.

Tevens hebben wij uw raad in september een kredietvoorstel voorgelegd ter dekking van de plankosten voor planvorming voor de locaties vm. Bladergroenschool en De Kooi in Eelde-Paterswolde. Op beide locaties beogen wij woningbouw realisatie met sociale huurwoningen.

Woonwagenlocatie De Wam Zuidlaren

Vooruitlopend op de vaststelling van de Woonvisie hebben wij een verhuur-inschrijvingsprocedure gestart voor de vrijgekomen woonwagenstandplaats aan de Wam 10 in Zuidlaren. Hiertegen zijn gerechtelijke procedures gestart welke inmiddels zijn afgerond. Op basis van de uitkomst daarvan gaan wij in het vierde kwartaal van dit jaar een nieuwe verhuur inschrijvingsprocedure starten.

Actualisatie exploitatie 2023

Winstneming grondexploitatie

Op basis van de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2023 zijn de verwachte winstnemingen vanaf 2023 becijferd op circa € 6,25 miljoen. De verwachting is dat, onder voorbehoud van het tempo van verkopen en voortgang van projecten, een bedrag van ca. € 2 miljoen als winst in 2023 genomen kan worden. Het betreft hier met name de woningbouwlocaties Ter Borch en Vries-Zuid.

Mee te nemen gelden naar 2024

Door onder andere een gebrek aan beschikbare capaciteit en/of het wachten op regelgeving komen niet alle incidentele budgetten in 2023 (geheel) tot besteding. Het voorstel is de budgetten in het volgende overzicht over te hevelen naar 2024.

Nr.	Omschrijving	Budget 2023	Toelichting	Toelichting op ontwikkelingen per onderwerp 2023	Waarom meenemen naar 2024?	Bedrag mee te nemen naar 2024
1	Arbeidsmarktcommunicatie (kostenplaats 4004404)	€ 50.000	De huidige arbeidsmarkt vraagt om een andere benadering dan we tot op heden hebben.	Budget is nodig om succesvol te blijven in het aantrekken en behouden van kwalitatief goede medewerkers.	Een deel van het budget wordt gebruikt in 2023 en de rest van het budget in 2024. Omdat we de acties niet gelijktijdig kunnen opstarten (zit een volgorde/opbouw in) en we werken met externe partijen.	€ 34.000
2	Overhead – ICT (kostenplaats 4004730)	€ 157.000	Betreft meerkosten voor diverse geautomatiseerde systemen.	Meerkosten hebben o.a. betrekking op aanbesteding financieel systeem.	Zwaartepunt aanbesteding en implementatie financieel systeem ligt in 2024.	€ 75.000
3	Overhead – overige bedrijfsvoering (kostenplaats 4004710)	€ 56.000	Heeft betrekking op meerdere bedrijfsvoerings-aangelegenheden.	Tijdelijke impuls voor het concernmanagement valt ook onder deze post	Start ondersteuning concernmanagement verwacht in 2024 (na werven personeel).	€ 50.000
4	Motie rookvrij (kostenplaats 4004805)	€ 40.000	Voor de uitvoering van deze motie is € 40.000 beschikbaar in de begroting 2023 en nogmaals € 40.000 in 2024.	Uitvoering van de motie wordt zorgvuldig en integraal opgepakt. Er zijn raakvlakken met zowel het fysieke als sociale domein en er wordt samen gewerkt met partijen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. Aanstellen van een geschikte projectleider vraagt afstemming en tijd.	De verwachting is dat dit geld in 2023 niet gaat worden uitgegeven. Voorstel is om het hele budget door te schuiven: van 2023/2024 naar 2024/2025.	€ 40.000
5	Huisvesting lokaal onderwijs (kostenplaats 4402300)	€ 236.401	Gebruik voor algemene kosten onderwijshuisvesting.	N.v.t.	Ter dekking van externe inhuur voor realisatie IHP.	€ 120.000
6	Overige lasten huisvesting (kostenplaats 4402310)	€ 99.060	Gebruik voor algemene kosten onderwijshuisvesting.	Deze post wordt met ingang van 2024 samengevoegd met de post Huisvesting lokaal onderwijs.	Ter dekking van externe inhuur voor realisatie IHP.	€ 99.060
7	Verplaatsen waterscouts Zuidlaardermeer (kostenplaats 4503310)	€ 90.000	Het budget van € 90.000 is ter beschikking gesteld aan de waterscouts van scoutinggroep st. Nicolaas voor de verhuizing naar het nieuwe scoutingterrein.	Het geld is nog niet verbruikt omdat de verhuizing tot op heden nog geen doorgang heeft gevonden.	Deze verhuizing gaat op termijn plaatsvinden. Op dit moment is de gemeente bezig met het voorbereiden van de werkzaamheden voor het nieuwe scoutingterrein.	€ 90.000
8	Proceskosten toekomst de Buitenplaats (kostenplaats 4504400)	€ 200.000	Stichting museum De Buitenplaats is in financieel zwaar weer geraakt en sluit zonder interventie de deuren. Het college van B&W vindt het van belang dat er tijdig een toekomstscenario wordt	Voor het behoud van het museum en van het ensemble De Buitenplaats worden in de tweede helft van het jaar proceskosten gemaakt .	Daadwerkelijke bestedingen vinden plaats in 2024.	€ 200.000

Nr.	Omschrijving	Budget 2023	Toelichting	Toelichting op ontwikkelingen per onderwerp 2023	Waarom meenemen naar 2024?	Bedrag mee te nemen naar 2024
			uitgewerkt voor behoud van het ensemble De Buitenplaats, bestaand uit diverse gebouwen en een museumtuin in het centrum van Eelde.			
9	Natuurwaardenkaart (kostenplaats 4507300)	€ 75.000 -€ 30.000	Het betreft hier het opstellen van een natuurvisie op basis van de natuurwaardenkaart.	De kosten worden deels gedekt door een provinciale bijdrage.	De uitvoering wordt doorgeschoven naar 2024.	€ 75.000 -€ 30.000
10	Speelruimtebeleid (kostenplaats 4507900)	€ 41.528	Dit budget is bestemd voor initiatieven voor nieuwe speelvoorzieningen. Deze worden gezamenlijk met initiatiefnemers, buurtbewoners c.q. dorpsverenigingen en gemeente opgepakt en veelal middels co-financiering gerealiseerd.	Door de werkwijze, waarbij intensief wordt samengewerkt met inwoners, kunnen enkele reeds ingang gezette initiatieven niet volledig worden afgerond in 2023. Realisatie zal plaatsvinden in 2024	In het kader van burgerparticipatie verwachten de initiatiefnemers van de reeds in gang gezette projecten dat hun plannen ook gerealiseerd worden. Het betreft een bijdrage van totaal € 20K voor de initiatieven aan de Zuiderbrink in Zuidlaren en de Kluivingskampenweg in Eelde. Deze worden gerealiseerd in 2024.	€ 20.000
11	Budget voor Dashboard SD en gemeente Zorgspiegel (kostenplaats 4601115)	€ 40.000	Budget voor doorontwikkeling dashboard SD en technische aansluiting op de Zorgspiegel.	Aansluiting op Zorgspiegel is in verband met sinds kort vervulde vacature nog niet gestart. Ook bezien in relatie met doorontwikkeling dashboard SD.	Vorbereiding is gestart, maar is nog niet in uitvoering genomen, vandaar de gewenste overheveling naar 2024.	€ 40.000
12	Sociale vernieuwing (kostenplaats 4601205)	€ 180.000	De transformatie van het Sociaal Domein gaat opnieuw op de schop. Met name de Hervormingsagenda Jeugd legt gemeenten wijzigingen op in zowel de taak/ opdracht als in de wijze van inkoop en organiseren van de uitvoeringsorganisatie.	De focus ligt op de relatie tussen de nieuw in te richten uitvoeringsorganisatie en de inwoner van de gemeente Tynaarlo.	Kosten voor participatie (cofinanciering) in de Sociale Bouwmarkt en de inzet van een programmamanager Sociale vernieuwing worden gemaakt vanaf september 2023. De kosten in 2023 bedragen € 40.000. Restant budget meenemen naar 2024.	€ 120.000
13	Dorpsraden (kostenplaats 4601355)	€ 25.000	Bestaande dorpsbelangenverenigingen / raden beter faciliteren, bijv. door zelf te besteden budget.	In afstemming met dorpsbelangenverenigingen/ raden afspraken maken hoe zij het beste gefaciliteerd kunnen worden.	Na afstemming en afspraken met dorpsbelangenverenigingen/ raden komen tot concrete realisatie.	€ 25.000

Nr.	Omschrijving	Budget 2023	Toelichting	Toelichting op ontwikkelingen per onderwerp 2023	Waarom meenemen naar 2024?	Bedrag mee te nemen naar 2024
14	Geweld hoort nergens thuis (kostenplaats 4681450)	€ 27.950	Geweld hoort nergens thuis moet nog worden geïmplementeerd	Implementatie nieuw programma versus ontwikkelingen bij de toegang.	De verwachting is dat de uitvoering niet meer zal plaatsvinden in 2023, vandaar de voorgestelde overheveling.	€ 27.950
15	Preventieve maatregelen Jeugd (kostenplaats 4601802)	€ 85.481	Vanuit dit budget worden initiatieven gefinancierd die zich richten op vroegtijdige signalering/voorkoming van geïndiceerde jeugdhulp.	Vanuit dit budget zijn in 2023 diverse subsidies verstrekt.	De inzet op preventie vanuit landelijke programma's en de algehele beweging naar de sociale basis maken dat er een groter beroep op dit budget gemaakt zal worden, vandaar het voorstel voor overheveling.	€ 35.000
16	Inclusiebeleid (kostenplaats 4601900)	€ 32.000	Budget is bedoeld voor het opstellen van een procesvoorstel voor het inclusiebudget.	Het procesvoorstel is opgesteld door de eigen medewerkers, zonder inzet externe bureaus.	Voorstel is om budget te reserveren voor activiteiten in 2024.	€ 32.000
17	Crisisfonds: beleidsregel crisisfonds inwoners en de uitvoeringsregeling crisisfonds maatschappelijke initiatieven armoedebestrijding (kostenplaats 4603850)	€ 500.000		In mei dit jaar zijn er door het college twee regelingen vast gesteld, te weten: de beleidsregels crisisfonds inwoners en de uitvoerings-regeling crisisfonds maatschappelijke initiatieven armoedebestrijding. De verwachting is dat we €100.000 van het totale bedrag zullen uitgeven in 2023.	We zijn momenteel druk bezig met de uitvoering van deze regelingen. De verwachting is echter dat het beschikbare bedrag dit jaar niet volledig besteed gaat worden. Voor een continue uitvoering van beide regelingen is het van belang dat het overgebleven bedrag meegenomen wordt naar 2024. We zijn daarnaast bezig met de herijking van het armoede- en het schuldhulpverleningsbeleid. Het komende half jaar zitten we in de evaluerende en ontwikkelende fase. Indien het budget ook in het komende jaar niet volledig wordt benut voor de uitvoering van de beide crisisfonds-regelingen, dan volgt er een nieuw voorstel voor de besteding van de gelden.	€ 400.000
18	GGD (kostenplaats 4701400)	€ 495.324	Bij de afwikkeling van de jaarrekening 2022 van de GGD is een bedrag van	Doordat dit bedrag niet meer verwerkt kon worden in 2022, valt	Voorgesteld wordt dit budget mee te nemen naar 2024 ten behoeve van	€ 51.000

Nr.	Omschrijving	Budget 2023	Toelichting	Toelichting op ontwikkelingen per onderwerp 2023	Waarom meenemen naar 2024?	Bedrag mee te nemen naar 2024
			€ 51.000 teruggevloeid naar de gemeente.	dit vrij ten gunste van het boekjaar 2023.	de implementatie van de pilots bij Veilig Thuis Drenthe.	
19	Duurzame leefomgeving (kostenplaats 4704500)	€ 140.144	Waarvan structureel geld € 60.144 en € 80.000 incidenteel aan meegenomen gelden.	De haalbaarheid studies warmtetransitie zijn niet uitgevoerd door beperkte tijd. Meer inzet nodig gehad voor niet geplande aanpak energiearmoede.	Dit bedrag willen we nu voor een groot deel inzetten voor ontwikkelen communicatie-platform duurzaamheid en campagnes. Haalbaarheid studies voeren we uit ten laste van een ander budget in 2024 en 2025.	€ 80.000
20	Regionale Energie Strategie (RES) (kostenplaats 4704700)	€105.000	Van het bedrag is € 25.000 bestemd voor inzet burgerforum en € 80.000 voor de RES.	Een participatietraject voor een beleidskader zon is in voorbereiding. Daarbij past geen burgerforum.	Het participatietraject beleidskader zon (RES) is nog niet gestart, omdat eerst de Omgevingsvisie moet worden afgewacht. De kosten voor het participatietraject maken we in 2024 en 2025. Daarnaast moet het budget van € 25.000 voor burgerforum meegenomen worden voor een nader te bepalen onderwerp.	€ 105.000
21	Uitvoeringskosten Klimaatakkoord (kostenplaats 4704750)	€ 187.961	Het gaat om een voorschot in de loop van 2022 uitgekeerd en dat is meegenomen naar 2023.	Onze inzet is in 2023 vooral geweest op de aanpak van energie-armoede met aanwending van SPUK-gelden, waardoor te weinig capaciteit was voor andere aspecten van de warmtetransitie.	Het bedrag willen we inzetten voor subsidie van lokale initiatieven in 2024 en het ontwikkelen van een communicatieplatform duurzaamheid en campagnes.	€ 160.000
22	Vitaal platteland	€ 75.000	Betreft incidenteel budget voor het opstellen van een natuurwaardenkaart (en implementatie gedragscode soortenbescherming).	Door capaciteitsproblemen is hier vertraging opgelopen.	Voorgesteld wordt om de middelen over te hevelen naar 2024.	€ 75.000
23	Actieagendag Vries	€ 250.000	Is resultaatbestemming bij jaarrekening 2022.	Voor 2023 nog geen bestemmingen bekend.	In overleg met het burgerforum worden de bestemmingen bepaald.	€ 250.000
TOTAAL MEE TE NEMEN GELDEN						€ 2.174.010

Actualisatie kredieten

Actualisatie kredieten

Op 23 november 2021 heeft de raad ingestemd met het beschikbaar stellen van een krediet van € 200.000 als subsidie voor de realisatie van een nieuw kleed- en kantinegebouw voor tennisvereniging AYR in Vries. Nadien is gebleken dat de vereniging niet voldoende middelen heeft om het traject te kunnen starten. De vereniging liep aan tegen een sterke prijsstijging van bouwmaterialen. In mei 2023 is een verzoek ingediend bij de gemeente om een aanvullende subsidie van € 100.000. Er is inmiddels overeenstemming met een aannemer voor de uitvoering van het project en met de Stichting Waarborgfonds Sport voor het leningdeel van de financiering.

De hogere subsidie leidt tot een extra jaarlast van € 3.750. Deze kan worden gedekt uit de investeringsplanning sport. Voorgesteld wordt het aanvullende krediet € 100.000 aan AYR beschikbaar te stellen.

Uitgaven in 2023 ten laste van maatschappelijke kredieten

Door de gemeenteraad worden maatschappelijke kredieten verstrekt. De dekking van deze kredieten vindt over het algemeen plaats door middel van een onttrekking aan de reserves. Voor het resultaat na bestemming is het effect budgettair neutraal. De uitgaven van een maatschappelijk krediet kunnen gespreid worden over meerdere jaren. Om het voorspellend vermogen van de begroting te vergroten, wordt in onderstaande tabel van een aantal kredieten een aanpassing van de lopende jaarschijven voorgesteld.

Nr.	Omschrijving maatschappelijk krediet	Bedrag krediet	Uitgaven t/m 2022	Restant krediet	Realisatie t/m juni 2023	Jaarschijf 2023	Jaarschijf 2024	Jaarschijf 2025	Jaarschijf 2026	Toelichting
1	Omgevingswet / Omgevingsvisie	€ 1.700.000	€ 1.048.645	€ 651.355	€ 102.478	€ 420.000	€ 115.000	pm	pm	De implementatiefase is naar verwachting eind 2024 afgerond. Daarna zal de nadruk liggen op het omzetten van bestemmingsplannen naar het omgevingsplan.
2	Versnelling ruimtelijke ontwikkeling	€ 500.000	-	€ 500.000	-	-	€ 500.000	-	-	Het budget is bedoeld voor inhuur ruimtelijke ordening en planvorming Rutgers en Van Bergen en De Drift. De uitvoering zal grotendeels vanaf 2024 plaatsvinden.
3	Vitaal Platteland	€ 552.588	€ 529.114	€ 23.474	-	€ 23.474	-	-	-	Afronding krediet bij jaarrekening 2023.
4	Tijdelijke onderwijs-huisvesting tijdens bouw	€ 1.000.000	€ 661.471	€ 338.529	-	€ 38.529	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	Uitgaven zijn afhankelijk van het onderwijsveld.
5	Sloop opstal hockey en korfbal Zuidlaren	€ 50.000	-	€ 50.000	-	-	€ 50.000	-	-	Na aanbesteding van de werkzaamheden is de sloop voorzien in 2024.
6	Procedurekosten aanpassing Zuidlaren	€ 40.000	€ 10.793	€ 29.207	€ 60	-	€ 29.207	-	-	AB, mogelijk nodig voor sporthal
7	Renovatie & overdracht kleedgebouw en lekkage FC Zuidlaren	€ 350.000	€ 85.583	€ 264.417	-	€ 255.000	€ 9.417	-	-	De eerste termijn van de aannemer is betaald, de tweede termijn zal naar verwachting ook in 2023 nog worden betaald. De eindafrekening vindt plaats in 2024.
8	Implementatie (sport)verhuursysteem	€ 100.000	-	€ 100.000	-	€ 10.000	€ 70.000	€ 10.000	€ 10.000	Gunning en implementatie vanaf Q4 2023.
9	Soortenmanagementplan	€ 500.000	-	€ 500.000	-	€ 50.000	€ 225.000	€ 225.000	-	Eerste inschatting is hiermee bijgesteld.

Voorstellen voor besluitvorming

Op basis van de voorstellen en uitkomsten die zijn opgenomen in deze rapportage stellen wij uw raad voor akkoord te gaan met de volgende beslispunten:

1. Kennis te nemen van de ontwikkelingen en voortgang activiteiten per hoofdstuk per 1 september 2023;
2. De reguliere begrotingsbijstelling van € 3.620.000 voordelig (incidenteel) in 2023 toevoegen aan de bestemmingsreserve opvang Oekraïners;
3. De reguliere begrotingsbijstelling van € 2.000.000 voordelig (incidenteel) in 2023 toevoegen aan de bestemmingsreserve grondexploitaties;
4. De reguliere begrotingsbijstellingen van € 237.000 voordelig (incidenteel) in 2023 toevoegen aan de ARG1;
5. De reguliere begrotingsbijstellingen van € 134.000 voordelig (structureel) in 2024 en volgende jaren op te nemen in de meerjarenbegroting;
6. In te stemmen met de in deze najaarsbrief genoemde mee te nemen gelden ad € 2.174.010;
7. In te stemmen met het beschikbaar stellen van een economisch krediet van € 100.000 voor een nieuw kleed- en kantinegebouw voor tennisvereniging AYR in Vries. De structurele kapitaallast van € 3.750 op te nemen in de meerjarenbegroting en te dekken uit de investeringsplanning sport;
8. In te stemmen met de voorgestelde aanpassingen van de jaarschijven van de maatschappelijke kredieten.

Wij vertrouwen erop u met deze brief op hoofdlijnen op een korte en bondige manier te hebben geïnformeerd over de belangrijkste ontwikkelingen en noodzakelijke bijstellingen en leggen deze voor besluitvorming aan de gemeenteraad voor. De vergadering waarin deze tussenrapportage wordt behandeld staat gepland op 7 november 2023.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders

P. Koekoek
gemeentesecretaris

drs. M.J.F.J. Thijsen
burgemeester

Bijlagen

Bijlage 1: Bijstelling begroting 2023

+ is voordeel, - is nadeel, afgerond op 1.000 euro

Omschrijving	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Hoofdstuk 0 geen programma								
	6.000		6.000		6.000		6.000	
Overhevel budget naar Software ICT	6.000		6.000		6.000		6.000	
	-6.000		-6.000		-6.000		-6.000	
Totaal taakveld Kostenplaatsen	6.000	0	6.000	0	6.000	0	6.000	0
Totaal hoofdstuk 0	6.000	0	6.000	0	6.000	0	6.000	0
Hoofdstuk 0 Bestuur en ondersteuning								
Bijstelling budgetten burgerzaken	41.000	-31.000						
Overhevel budget naar Software ICT								
Tweede kamer verkiezingen	-135.000							
Totaal taakveld Burgerzaken	-94.000	-31.000	0	0	0	0	0	0
Bijstellingen vastgoed	5.000		5.000		5.000		5.000	
Totaal taakveld Beheer overige gebouwen en gronden	5.000	0	5.000	0	5.000	0	5.000	0
Aanpassing kapitaallasten	44.000							
Totaal taakveld Overhead	44.000	0	0	0	0	0	0	0
Correctie bespaarde rente staat C	-64.000							
Correctie Rente Grondbedrijf	-24.000							
Rente Schatkistbankieren		450.000						
Totaal taakveld Treasury	-88.000	450.000	0	0	0	0	0	0
Bijstelling algemene uitkering Sept.circ		6.000						
Correctie BCFplafond septembercirculaire		39.000						
DU) Veilig wonen		7.000						
GALA brede SPUK		-163.000		-163.000		-163.000		-163.000
Totaal taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen								
Gemeentefonds	0	-111.000	0	-163.000	0	-163.000	0	-163.000
Totaal hoofdstuk 0	-133.000	308.000	5.000	-163.000	5.000	-163.000	5.000	-163.000
Hoofdstuk 1 Veiligheid								
Hogere bijdrage VRD 2023	-66.000							
Totaal taakveld Crisisbeheersing en brandweer	-66.000	0	0	0	0	0	0	0
Aanpassing kapitaallasten	-4.000							
Totaal taakveld Openbare orde en veiligheid	-4.000	0	0	0	0	0	0	0
Totaal hoofdstuk 1	-70.000	0	0	0	0	0	0	0
Hoofdstuk 2 Verkeer en vervoer en waterstaat								
Aanpassing kapitaallasten	22.000							
Bor budget bruggen naar Argi	65.000							
Bor budget naar Argi	313.000							
Brandstofkosten tractie	-33.000							
Energielasten openbare verlichting	-50.000							
Veegkosten wegen	-25.000							
Totaal taakveld Verkeer en Vervoer	292.000	0	0	0	0	0	0	0
Totaal hoofdstuk 2	292.000	0	0	0	0	0	0	0
Hoofdstuk 3 Economie								
Aanpassing kapitaallasten								
Totaal taakveld Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0	0
Masterplan Eelde	-420.000							
Totaal taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-420.000	0	0	0	0	0	0	0
Totaal hoofdstuk 3	-420.000	0	0	0	0	0	0	0
Hoofdstuk 4 Onderwijs								
Aanpassing kapitaallasten	-12.000							
AB budget naar Argi	950.000							
Admin wijziging huisvesting onderwijs								
Correcties budgetten vastgoed	-3.000		-3.000		-3.000		-3.000	
Totaal taakveld								
Onderwijshuisvesting	935.000	0	-3.000	0	-3.000	0	-3.000	0
Totaal hoofdstuk 4	935.000	0	-3.000	0	-3.000	0	-3.000	0
Hoofdstuk 5 Sport, cultuur en recreatie								
Aanpassing kapitaallasten	-20.000							
GALA brede SPUK	12.000	151.000	12.000	151.000	12.000	151.000	20.000	142.000
Totaal taakveld Sportbeleid en activering	-8.000	151.000	12.000	151.000	12.000	151.000	20.000	142.000

Omschrijving	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Aanpassing kapitaallasten	24.000							
Correcties budgetten vastgoed	-3.000		-3.000		-3.000		-3.000	
Lagere bijdrage zwembaden	143.000							
Totaal taakveld								
Sportaccommodaties	164.000	0	-3.000	0	-3.000	0	-3.000	0
Correcties budgetten vastgoed								
Totaal taakveld Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0	0
Provinciale subsidie bibliotheken	-102.000	102.000	-102.000	102.000				
Totaal taakveld Media	-102.000	102.000	-102.000	102.000	0	0	0	0
Aanpassing kapitaallasten	106.000							
Brandstofkosten tractie	-33.000							
GALA brede SPUK	-15.000	15.000	-15.000	15.000	-15.000	15.000		
Totaal taakveld Openbaar groen en (openlucht)recreatie	58.000	15.000	-15.000	15.000	-15.000	15.000	0	0
Totaal hoofdstuk 5	112.000	268.000	-108.000	268.000	-6.000	166.000	17.000	142.000
Hoofdstuk 6 Sociaal domein								
Aanpak dak- en jeugdwerkloosheid	30.000							
Aanpassing kapitaallasten	9.000							
Correcties budgetten vastgoed								
Opvang Oekraïeners	-1.580.000	5.200.000						
Ten laste van welzijnsbudget	148.000		148.000		148.000		148.000	
Woonvisie	10.000							
Totaal taakveld Samenkracht en burgerparticipatie	-1.383.000	5.200.000	148.000	0	148.000	0	148.000	0
Energiearmoede overheveling	-85.000							
WPDA 1e bestuursrapportage	-354.000	40.000						
Totaal taakveld								
Inkomensregelingen	-439.000	40.000	0	0	0	0	0	0
WPDA 1e bestuursrapportage	125.000							
Totaal taakveld WSW en beschut werk								
	125.000	0	0	0	0	0	0	0
WPDA 1e bestuursrapportage	40.000							
Totaal taakveld Arbeidsparticipatie	40.000	0	0	0	0	0	0	0
Prognose sociaal domein 2023	-300.000							
Totaal taakveld								
Maatwerkdienstverlening 18-	-300.000	0	0	0	0	0	0	0
Totaal hoofdstuk 6	-1.957.000	5.240.000	148.000	0	148.000	0	148.000	0
Hoofdstuk 7 Volksgezondheid en milieu								
GALA brede SPUK	-283.000	283.000	-271.000	271.000	-271.000	271.000	-204.000	204.000
Totaal taakveld Volksgezondheid	-283.000	283.000	-271.000	271.000	-271.000	271.000	-204.000	204.000
Aanpassing kapitaallasten								
Brandstofkosten tractie	-16.000							
Totaal taakveld Riolering	-16.000	0	0	0	0	0	0	0
Aanpassing kapitaallasten								
Afgekeurd PMD	-75.000	-80.000						
Afvalapplicatie	50.000							
Brandstofkosten tractie	-17.000							
Communicatie afval	33.000							
Mutatie voorziening afval	132.000							
Waardestijging afvalhout	24.000							
Totaal taakveld Afval	147.000	-64.000	0	0	0	0	0	0
Aanpassing kapitaallasten	-1.000							
Begrotingswijziging RUD	-89.000							
Capaciteit klimaat- en energiebeleid							-629.000	629.000
Jaarafrekening RUD	-89.000							
Totaal taakveld Milieubeheer	-179.000	0	0	0	0	0	-629.000	629.000
Aanpassing kapitaallasten	6.000							
Correcties budgetten vastgoed								
Totaal taakveld Begraafplaatsen en crematoria	6.000	0	0	0	0	0	0	0
Totaal hoofdstuk 7	-325.000	219.000	-271.000	271.000	-271.000	271.000	-833.000	833.000
Hoofdstuk 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing								
Aanpassing kapitaallasten								
Totaal taakveld Ruimte en leefomgeving	0	0	0	0	0	0	0	0
Aanpassing kapitaallasten	328.000							
Prognose winstneming GREX		2.000.000						
Totaal taakveld Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	328.000	2.000.000	0	0	0	0	0	0
DU) Veilig wonen	-7.000							
Energiearmoede overheveling	85.000							
Meldpunt particuliere huurders			-19.000		-19.000		-19.000	
Totaal taakveld Wonen en bouwen	78.000	0	-19.000	0	-19.000	0	-19.000	0
Totaal hoofdstuk 8	406.000	2.000.000	-19.000	0	-19.000	0	-19.000	0
Totaal (excl. mutaties reserves)	-1.154.000	8.035.000	-242.000	376.000	-140.000	274.000	-679.000	812.000

Mutaties reserves	2023		2024		2025		2026	
	Toevoe- ging	Onttrek- king	Toevoe- ging	Onttrek- king	Toevoe- ging	Onttrek- king	Toevoe- ging	Onttrek- king
Aanpassing kapitaallasten		-114.000						
AB budget naar Argi	-950.000							
Bor budget bruggen naar Argi	-65.000							
Bor budget naar Argi	-313.000							
Masterplan Eelde		420.000						
Totaal Mutaties reserves	-1.328.000	306.000	0	0	0	0	0	0
Totaal	-2.482.000	8.341.000	-242.000	376.000	-140.000	274.000	-679.000	812.000
Saldo/resultaat najaarsbrief	5.859.000		134.000		134.000		133.000	

Bijlage 2: Begrippenlijst

A.

Accres

Groei/daling van het gemeentefonds (zie ook trap-op-trap-af methodiek).

Activa (vaste)

Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. De gemeente kan deze vrij besteden. Het gaat om de uitkeringen vanuit het gemeentefonds, om bepaalde gemeentelijke belastingen (zoals OZB-belasting) en deelnemingen/dividend.

Algemene uitkering

Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve

Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

B.

Balans

De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten en lasten (stelsel van)

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering

De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie.

Begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingsresultaat

Financieel verschil tussen het bedrag dat volgens de begroting is toegestaan en het te verwachten bestede bedrag.

Begrotingstekort

Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel

Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit

De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). Dit is een van de verplichte kengetallen die gemeenten moeten opnemen in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en de jaarstukken.

Benodigde weerstandscapaciteit

Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid

Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve

Naast de algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen (bijvoorbeeld kapitaallasten) waarbij er beperkte sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere de begroting en de jaarstukken van een gemeente aan moeten voldoen.

Bestuurlijk belang

Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

BTW compensatiefonds

Rijksfonds waaruit gemeenten een bepaald deel van de door hen betaalde BTW kunnen terugvorderen.

C.

Circulaire

Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

D.

Deelneming

Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend

Een vergoeding die wordt uitbetaald aan de aandeelhouders.

Doeluitkering

Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.

EMU-saldo

Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften en is verplicht onderdeel van de begroting en de jaarstukken.

Exploitatielasten

Alle jaarlijkse kosten van kapitaalgoederen die terug te vinden zijn op de begroting. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rentekosten, onderhoudskosten, kosten om risico's te dekken en overheadkosten.

F.

Financieel belang

Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen

Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente. Het BBV verplicht alle gemeenten een aantal specifieke kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken, waaronder de netto schuldquote en het solvabiliteitsratio.

Financieringsmiddelen

Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

G.

Gemeenschappelijke regeling

Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds

Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie dat is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en de jaarstukken geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten en daarmee de mogelijke invloed van negatieve waardeontwikkelingen voor de begroting.

H.

Hoofdstuk

Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, ook wel een programma genoemd.

HR21

Is het functiewaarderingssysteem van de VNG.

K.

Kapitaalgoederen

Investeringsgoederen met een groot maatschappelijk nut die de gemeente nodig heeft voor de uitvoering van haar taken. Deze goederen hebben doorgaans een hoge vervangingswaarde en gaan meerdere jaren mee. Voorbeelden hiervan zijn wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten

Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

LEADER

Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale of te wel: Samenwerking voor plattelandsontwikkeling. Het is een subsidieprogramma op initiatief van de Europese Commissie.

Leges

Worden geheven ter dekking van de kosten van gemeentelijke dienstverlening. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

Lokale heffingen

Lokale heffingen zijn, naast de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de doeluitkeringen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. De lokale heffingen vallen uiteen in twee groepen: belastingen en retributies/bestemmingsheffingen. Voorbeelden van belastingen zijn: forensenbelasting en toeristenbelasting. Voorbeelden van (bestemmings)heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplan

In het meerjareninvesteringsplan wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming

Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

NMD-samenwerking

Samenwerking in Noord- en Midden-Drenthe op het gebied van het sociaal domein.

O.

Overhead

De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

P.

Paragrafen

Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn verplicht onderdeel van zowel de begroting als de jaarstukken.

Planning & Control cyclus

De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

P.M. post

Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Prestatie-indicator

Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.

R.

Reserve

Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Restrisico

De inschatting van het risico met medeneming van de effecten van beheersmaatregelen. Risico dat overblijft na risicobeheersing. (netto risico)

Risico

Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicobeheersing

Zijn activiteiten (beheersmaatregelen) die de kans op het optreden van risico's dan wel de gevolgen van risico's beïnvloeden (voorkomen of reduceren)

Risico irt. weerstandsvermogen

De kans op een gebeurtenis die leidt tot een directe financiële tegenvaller van materiële betekenis, die niet is afgedekt in de begroting.

Risicomanagement

Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

S.

Samenwerkingsverband Drentsche Aa

Samenwerking op het gebied van specifieke onderdelen binnen de bedrijfsvoering tussen de gemeenten Tynaarlo, Aa en Hunze en Assen.

Solvabiliteit

Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Staat C

Staat/overzicht van vaste activa.

Staat D

Staat/overzicht van reserves en voorzieningen.

Staat E

Staat/overzicht van langlopende leningen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.

Taakmutatie

Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld

Eenheid waarin de hoofdstukken zijn onderverdeeld.

Trap-op-trap-af systematiek/ accresmethode

Om het totaal beschikbare bedrag te bepalen dat aan de gemeenten wordt uitgekeerd, gebruikt het Rijk de accresmethode, ook wel de 'trap-op-trap-af systematiek' genoemd. Het accres is gekoppeld aan de ontwikkeling van rijksuitgaven (niet van alle uitgaven). Stijgen de uitgaven dan stijgt het accres, dalen de uitgaven dan daalt het accres.

Treasury

Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.

Verbonden partij

Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening

Dit is een reservering (geormerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.

Weerstandsratio

= Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Een ratio > 100% kan als voldoende worden beschouwd.

Weerstandvermogen

Het weerstandvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstands-capaciteit.

Bijlage 3: Afkortingenlijst

A .

APKK – Adviesgroep platteland kleine kernen
APPA – Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
APV – Algemene Plaatselijke Verordening
ARCA – Algemene Reserve Calamiteiten
ARGI – Algemene Reserve Grote Investerings
Asv – Algemene Subsidieverordening
AU – Algemene uitkering (gemeentefonds)
AVG – Algemene Verordening Persoonsgegevens
Awb – Algemene wet bestuursrecht
Awbz – Algemene wet bijzondere ziektekosten
AZC – Azielzoekerscentrum

B .

BAG – Basisregistratie Adressen
BBP – Bruto Binnenlands Product
B&W – Burgemeester & Wethouders
BBV – Besluit Begroting en Verantwoording
BIE – Bouwgronden In Exploitatie
BIO – Baseline Informatiebeveiliging Overheden
BNG – Bank Nederlandse Gemeenten
BOA – Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOR – Beheer Openbare Ruimte
BRP – Basisregistratie Personen
BTW – Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG – Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV – Besloten Venootschap

C .

CAO – Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS – Centraal Bureau voor de Statistiek

CJG – Centrum voor Jeugd en Gezin

COELO – Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden

CROW – Netwerk waar gemeentelijke professionals kennis etc uitwisselen over openbare ruimten

CPB – Centraal Plan Bureau

D.

DAR – Digitale Aanvraag Rijbewijs

DB – Dagelijks Bestuur

DU – Decentralisatie Uitkering

DPO – Distributieplanologisch onderzoek

DVO – Dienstverleningsovereenkomst

E.

EDR – Europese Diensten Richtlijn

EV – Eigen Vermogen

EMU – Economische en Monetaire Unie

EZ – Economische Zaken

F.

FIDO – Financiering Decentrale Overheden

FTE – Fulltime-equivalent (formatieplaats)

FWK – Fietspaden, wegen en knelpunten

G.

GAE – Groningen Airport Eelde

GFT – Groente, fruit en tuin(afval)

GGD – Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe

GKB – Gemeentelijke Kredietbank

GO – Georganiseerd Overleg

GR – Gemeenschappelijke Regeling

GRP – Gemeentelijk Rioleringsplan

H.

HHT – Huishoudelijke hulp toelage
HR – Human Resources, zie ook P&O
HVP – Huisvestingsprogramma

I.

IBA – Individuele Behandeling Afvalwater
ICT – Informatie- en communicatietechnologie
IHP – Integraal Huisvestingsplan
IKB - Individueel keuzebudget
IMVA – Immateriële Vaste Activa
IVR – Integrale Voortgangsrapportage

J.

JGZ – Jeugdgezondheidszorg
JOGG – Jongeren Op Gezond Gewicht

L.

LAS – Lokale adaptatiestrategie
LEA – Lokaal Educatieve Agenda

M.

MEBV – Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer
MFA – Multi Functionele Accommodatie
Ministerie OCW – Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Ministerie van BZK – Ministerie van Binnenlandse Zaken
MJDP – Meerjaren Duurzaamheidsplan (gemeentelijke gebouwen)
MJOP – Meerjaren Onderhoudsplan
MKB – Midden- en Kleinbedrijf
MO – middelbaar onderwijs
MVA – Materiële Vaste Activa

N.

NIEGG – Niet In Exploitatie Genomen Gronden

NMD – Noord- en Midden-Drenthe

NV – Naamloze Vennootschap

NVM – Nederlandse Vereniging van Makelaars

O.

3 O's – Onvermijdelijk, onuitstelbaar en onvoorzien

OCW – Ministerie Onderwijs Cultuur en Wetenschap

OGGz – Openbare Geestelijke Gezondheidszorg

OHP – Onderwijs Huisvestingsprogramma

OM – Openbaar Ministerie

OPK – Oud papier en karton

OR – Openbare Ruimte

OV – Openbaar Vervoer

OZB – Onroerend Zaak Belasting

P.

PBH – Prins Bernhard Hoeve (Zuidlaren)

P&O – Personeel & Organisatie

PMD - plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons

PO – primair onderwijs

PoC – Percentage of Completion

R.

R&T – Recreatie en Toerisme

RES – Regionale Energiestrategie

RGA – Regio Groningen Assen

RIEC – Regionaal Informatie en Expertise Centrum

RMC – Regionaal Meld- en Coördinatiepunt

RUD – Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe

S .

SDA – Samenwerkingsverband Drentsche Aa

SMI – Sociaal Medische Indicatie

SO – Speciaal onderwijs

SPP – Strategische Personeelsplanning

SPUK – Specifieke uitkering

SW – Sociale Werkvoorziening

SZW – Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.

TVO – Tactisch Veiligheidsoverleg

U.

UWV – Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V .

VDG – Vereniging Drenthe Gemeenten

VEGANN – Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders Essent Noord-Nederland

VMBO – Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs

VNG – Vereniging Nederlandse Gemeenten

VNN – Verslavingszorg Noord-Nederland

VO – Voortgezet Onderwijs

VRD – Veiligheidsregio Drenthe

VSO – Voortgezet Speciaal Onderwijs

VSO – Vaststellingsovereenkomst

VTH – Vergunningverlening Toezicht en Handhaving

VNG – Vereniging Nederlandse Gemeenten

VV - Vreemd vermogen

VVE – Voor- en vroegschoolse educatie

VWO – Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

VWS – Volksgezondheid welzijn en sport

W.

Wabo – Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

Wbb – Wet bodembescherming

Wet hof – Wet houdbare overheidsfinanciën

WGR – Wet gemeenschappelijke regelingen

Wgs - Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

Wkb – Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Wlz – Wet langdurige zorg

Wmo – Wet maatschappelijke ondersteuning

WOZ – Wet waardering onroerende zaken

WPDA – Werkplein Drentse Aa

Wpg – Wet publieke gezondheid

WPO – Wet op het primair onderwijs

Wspn – Wet schuldsanering natuurlijke personen

Wsw – Wet sociale werkvoorziening

WSW - Waarborgfonds Sociale Woningbouw

WVO – Wet op het voortgezet onderwijs

WWB – Wet werk en bijstand

Wwnv – Wet werken naar vermogen

Z.

ZZP – Zelfstandige Zonder Personeel